

3. В Європі оголосили про повну незалежність від російського газу. ZN. 24.10.2022. URL: <https://zn.ua/ukr/ECONOMICS/v-jevropi-oholosili-pro-nezalezhnist-vid-rosijskoho-hazu.html>

4. Санкції, запроваджені ЄС щодо Росії через вторгнення в Україну. URL: https://eu-solidarity-ukraine.ec.europa.eu/eu-sanctions-against-russia-following-invasion-ukraine_uk

5. Боррель оцінив вплив санкцій на економіку Росії. Радіо Свобода. 23.02.2023. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-borrell-sankciji-es-vplyv-na-ekonomiku-rosiji/32285310.html>

6. The sanctions against Russia are working. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/sanctions-against-russia-are-working_en?s=232

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-35>

Губарєв С. В.,

*кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри публічного та приватного права
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Шабалін А. В.,

*кандидат юридичних наук, старший дослідник, адвокат,
завідувач відділу питань захисту прав інтелектуальної власності
Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності
Національної академії правових наук України*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ (XII–XV СТ.СТ.)

Розвиток національної системи охорони та захисту права інтелектуальної власності в Україні не можливе без дослідження особливостей становлення та розвитку інституту захисту цивільних права суб'єктів права інтелектуальної власності в країнах Західної Європи.

Це пов'язано із тим, що саме правовий досвід Європи, щодо захисту прав творців (у галузі техніки, мистецтва), став основою для національної системи захисту прав на продукти інтелектуальної діяльності.

Дослідження європейського досвіду має важливе значення в контексті сучасного європейського вектору розвитку України. Так, підписання та ратифікація Україною Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами (надалі – Угода) [2], стало відправною точкою у запровадженні в українське законодавство європейських стандартів. Варто зазначити, що в Угоді значна увага приділяється питанням захисту права інтелектуальної власності – Глави 9 Угоди [2].

Наразі Україна отримала статус кандидата у члени ЄС, що ставить перед нашою державою ще більші плани щодо модернізації власної правової системи в руслі європейських стандартів.

У плані дослідження, що здійснюється у рамках цієї роботи, нам представляється цікавим висвітлити досвід Великобританії – однієї зі провідних країн Європи, країни, яка має одну із потужних правових систем, у тому числі й у царені права інтелектуальної власності.

Розвиток системи захисту права інтелектуальної власності у Великобританії був пов'язаний із бурхливим розвитком техніки та капіталістичними відносинами.

В Англії привілеї творцями почали видаватися починаючи з XII ст. і до XV ст. Такі привілеї надавалися королівською владою. Особливими привілеями підтримувалися заснування нових виробництв з новими технологіями (на той час).

Таки привілеї закріплювали за їх власниками виключне право на використання та одержання прибутку від провадження новацій.

Значний розвиток технологій в Англії призвів до зростання кількості привілеїв, що, у свою чергу, призвело до появи значної кількості зловживань, у тому числі й зі боку королівської влади. Під тиском промисловців влада змушена була дозволити розглядати судам спори з приводу виданих привілеїв [1, с. 51–52].

За своєю природою саме привілеї стали першим охоронним документом (патент) на інтелектуальний продукт, а процедура судового захисту прав власників привілеїв – перші спори щодо захисту права інтелектуальної власності й перші аналог діяльності спеціалізованих судів у сфері захисту права інтелектуальної власності.

Варто зазначити, що згодом у Великобританії (інших країнах старої Європи) принцип дії привілеїв розповсюдився й на художню та літературну творчість, процедуру захисту прав авторів.

Аналог системи привілеїв був запроваджений й в Росії («Правила видачі привілегии на ведение фабрик» – 1723 год), а згодо й в Україні, яка стала частиною Російської імперії.

Розглядаючи інститут привілеїв, варто зазначити, що він став основою системи захисту права інтелектуальної власності й у США, що значним чином сприяло розвитку промисловості, науки цієї країни.

Так, саме розвиток технологічний розвиток став базою для розвитку правої системи захисту права власності на інтелектуальні розробки, що й забезпечило науковий та технологічний розвиток сучасної Європи. Сприяло розвитку літературної та художньої творчості. Стало основою для створення можливості капіталізації інтелектуальної творчості.

Згодом значні положення щодо системи захисту права інтелектуальної власності знайшли свого закріплення вже у сучасних правових загальноєвропейських документах, зокрема – Директиви ЄС – 2004/48/ЄС Про забезпечення захисту прав інтелектуальної власності [3].

Так, вищезначений європейський документ спрямований на розвиток інтелектуальної власності, як однієї зі фундаментальних основ розвитку сучасної економіки, в Європейському Співтоваристві [3].

Поруч із тим загальними положеннями Директиви ЄС/2004/48, зокрема ст. 32 Преамбули визнається принцип визнання основних прав, які визначені у Хартії прав Європейського Союзу (ЄС). Поруч із тим вказується, що Директива спрямована на забезпечення реалізації права інтелектуальної власності [3].

Отже, як бачимо, чинні центральні європейські нормативи спрямовані на забезпечення розвитку інтелектуальної власності як бази для розвитку економіки нового типу – інноваційної економіки. Саме такий підхід був започаткований в Великобританії на початку технічної революції, що, безумовно, мало позитивне значення для промисловості всієї Західної Європи.

Варто зазначити, що наразі важливе значення для захисту права інтелектуальної власності в ЄС відіграють й загальноєвропейські судові інституції, зокрема Суд ЄС (CVRIA). Так, наразі у Суді ЄС може бути оскаржене рішення Апеляційного органу, який розглядає звернення на рішення компетентних державних органів щодо торгових марок [4, 373]. Але межі цієї роботи не дозволяють нам висвітлити це, доволі цікаве питання.

На підставі вищевикладеного можливо прийти до таких висновків.

– починаючи з XII ст. першими охоронними документами на результати інтелектуальної діяльності у Великобританії стали королівські привілеї, які забезпечували охорону комплексу права (виключні, економічні тощо) власників таких привілеїв, у тому числі й судовий;

– у Західній Європі першими спеціалізованими судами у сфері захисту права інтелектуальної власності стали англійські суди, що розглядали спори пов'язані із захистом прав власників привілеїв;

– англійські привілеї стали основою для розвитку системи захисту авторського права на території сучасної Європи.

– наразі в ЄС захист прав інтелектуальної власності здійснюється на підставі загальноєвропейських документів – Директиви ЄС/2004/48.

Список використаних джерел:

1. Право інтелектуальної власності. Акад. курс : підручник для студентів вищ. навчальн. закладів / за редакц. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. К. : концерн «Видавничий Дім «Ін Юре». 2002. 672 с.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення 19.11.2018).

3. Corrigendum to Directive 2004/48/EC of the European Parliament and of the Council of 29 April 2004 on the enforcement of intellectual property rights. Eur-lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32004L0048R%2801%29> (дата звернення 19.11.2018).

4. Шабалін А. В. Суд Європейського Союзу (СВРІА): повноваження та деякі питання організації діяльності суду. *Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС* : матеріали міжнародної науково–практичної конференції, м. Київ, 8 червня 2018 року / за ред. проф. Р. С. Мельника, відпов. ред. к.н.ю. Л. Ю. Малюга. К. : Видавничий дім «Гельветика». 2018. С. 373.